Дао Де Цзін

老子,「道德經」 (ru) Юлия Полежаева http://lib.ru/POECHIN/lao5.txt

1
Як пояснити справжнє Дао, висловити сущого буття?
Лише сказати слово - вмить воно не є правдиве
Те, що без імені - Землі і Неба таємниця
Те, що з ім'ям - народжене назавжди визначеним бути, певним
І те і інше разом, сутність і ім'я -
Глибокої є істини зерно

Лише нам пристрасті ускладнюють порозуміння
Той, хто не має пристрастей - спіткає суть
Яка прихована в різноманітних явищах різноманітних випадкових форм
Від слова до самої суті - Шлях до чуда

2
Добре чи зле : воно чи не питанням визначення є?
Присвоївши чому небудь ім'я, ми, тим самим, міру задаємо
Краса є лише там, де є потворність в порівнянні
Ми усвідомлюємо смерть як не-життя
Відносними один до одного бачимо ми довге і коротке
Збагнувши те, що низько - створюємо враз високого поняття
За звуком інший звук потрібен, музика тоді лунає
І саме так одне за іншим йде майбутнє нинішнє минуле

Тому мудрець не діє, постійно здійснює недіяння
Навчає мовчки, слідує безмовно вченню, що без слів
Він створює, але не прагне до придбання, володіння
І без чиєї́сь допомоги творить рух, і знову, знову
Так, легко, без зусиль, породжуючи зміни
Він, не пишаючись ніяк ніколи успіхом та здійснення здобутком
Ніяк ніколи він повагу і любов до себе не втрачає

3
Коли б знання до себе шанування не вселяло
Хто став би сперечатися заради правоти своєї?
Коли би цінність не приваблювала володінням
Хто став би злодієм заради дорогих речей?
Коли не був би на очах у всіх об'єкт бажання
Що схвилювало би серця людей?

Тому мудрець, беручись за кермо
Прагне людей нагодувати, одягнути
І знищити в них прагнення, знання
Послабити їх волю, пристрасті їх остудити
А ті, хто знає, ті нехай ні в якому випадку не турбують цим народ
Лише недіяння до миру спокою веде

4
Непросто дати визначення Дао
Що безтілесно - в тому джерело усіх речей
Воно порожньо - але нескінченно у прояві

Саме безформно - разом з цим всіх форм основа
Бездонне - але разом з цим причина явищ всіх!

Реальної, придатної для порівняння речі
Немає. Все існуюче - як порошинка поруч з ним
Блиск Дао та проникливість та хвилювання
Це можна порівняти тільки з хаосом самим
Воно початок всіх початків передує
Не знаю, хто чи що його створив або створило

5
Земля і Небо на страждання дивляться байдуже
Ніяк не схильна до гуманності Природа
І не намагається до нещасних в співчутті вона
Міняти свій одвічний плин подій
Так і мудрець, природним слідуючи законам
В гуманності ніяк не бачить користі він для народу
Його життя цінуючи природне

Є речі, що застосування їх від порожнечі
Залежить. Це наприклад флейта, або ще ковальський міх
Чим більше порожнечі - більше в них свободи руху
Чим більше руху - більше користі у них
Так само простір, що між Небом і Землею
Як флейта, як ковальський міх, прекрасно пустотою

Насправді обговорювати це не варто довго
У всякій справі всякий час міри дотримуватися корисно

6
Шукаючи походження, витоки Неба і Землі
В основі сущого знайдемо Браму
У неї є первинного найглибшого народження коріння
За нею - порожнеча
Брама із "може" в "є"
Одвічний нескінченний акт творіння
Із порожнечі - невичерпне втілення різноманіття
Яке триває, немов нитка, не перериваючись ніколи

7
Лише тому, про себе що турботи чи занепокоєння не мають
Земля і Небо довгий вік існують
І так само чинить людина мудра
Той довше проживе, життя своє хто не цінує
Попереду той буде, сам хто останнім хоче встати
І щастя той знайде, хто не боїться втратити, щось загубити
Коли не дбає хто про себе, то й не зрадить тому вдача

8
Вода зразок нам вищий гідності дає :
Приносить користь всім, сама шукає спокій
Ні з ким не бореться за шану і за стан
Задовольняючись найнижчих місцем, що зневажає його натовп
Подібний Дао шлях, яким вона іде

Так і мудрець - велінню серця слідуючи гідно
З усіма дружелюбний, в скромному житлі живе
Правдивий у промовах, та людьми керує він спокійно
Вчасно вирішує, собі під силу справу він бере

Поступливий він, як вода, до спокою він прагне
І помилки тому і біда його обходять стороною

9
Знати повинен ти, коли час зупинитись
Не можна понад край наповнювати глечик
Багатство, що надмірне, важко стерегти, охороняти
Надмірно гострий меч затупиться скоріше
Пишатися майном, посадою занадто -
Біду на свою хату накликати

Умій піти, завершена як тільки твоя праця
Це Дао-Шляху є такий закон природний

10
Якщо ти, з собою досягнувши єдності
Зі своїм тілом, своєю душею
Зможеш не втратити десь своє "я"
Якщо ти, гасячи дихання зайве
Зможеш знов стати як немовля
Якщо ти, очистивши зір, споглядання
Зможеш уникнути всіх помилок
Якщо ти, людей своїх люблячи щиро
Владу в країні прийнявши на себе
Зможеш без хитрощів їй керувати
Якщо ти зможеш, як Вічная Мати
Смерть чи життя безпристрасно давати
Зможеш не втратити спокій і мир
Якщо зумієш весь світ усвідомити -

Пестуй, піклуйся і вчи, як народжуєш
Створюй свій всесвіт, не володіючи
Дій, нагороди собі не чекаючи
Володарюй, пошани не знаючи -

Так ти пізнаєш Де благодать

11
Без дірки для вісі що з колесом робити?
Із глини глечик, та корисна в ньому порожнеча
І тим зручніше хата, дім, чим більше в них є обсяг, більше простір

Так часто порожнеча створює корисність
А те, що наповнює її - те створює дохід

12
Нам безліч кольорів послаблює наш зір
І звуків надлишок нас приголомшує, навіщо галас зайвий в вуха
Різноманітність смаків притупляє почуття
І марно серце збуджують розваги
Бажання, що надмірні, мирно жити заважають
Скарби народжують спокусу, злочин

Та мудреця дрібнички марно спокушають
Мудрець думкам про їжу перевагу віддає

13
Похвала і хула однаково турбують
Чим більше дорожиш собою, тим цей страх сильніше :

Цінуючи себе, боїшся в славі, що ця слава зникне
У переслідуванні ж ти людей боїшся

Коли ж цінуєш мало ти себе
То й чужі думки не зворошують тебе

Тому, себе над світом в особистій думці піднімаючи
Лише залежиш ти від нього більше і сильніше
Тоді коли присвячуєш ти безкорисливо життя служінню людям
Приймаючи і люблячи весь світ
Заслужиш ти людей довіру

Адже кому себе усього світ довірливо ввіряє?
Людині той, яка себе від нього навпаки не відрізняє

14
Межі почуттів в пізнанні Дао створюють обмеження :
Його не можна чути - бо воно за гранню звуку
Вдивитися не можна в нього - бо воно за гранню зору
Помацати не можна - бо воно за гранню відчуття
Єдине, визначенню не підлягає
Тлумаченню, яке наука здатна дати

Його піднесення не створює, не спричиняє сяйва
Його падіння темряви не викликає
Те безіменне, що існує вічно, завжди і весь час, постійно
І вічно повертається в ніщо
Без форми форма, образ, але що без вмісту
Неясне та туманне - всі його назви безпорадні

Хто перед ним стоїть - обличчя він його не помічає
Хто слідом йде - не знайде обороту
Його закон об'єднує усі часи
Дотримується хто закону цього, той опановує теперішнім всім часом
Витоки світу початкові пізнає

Нитка одвічна Дао називають цей закон

15
Даоси давнини так глибоко проникли в явищ суть
Що важко непосвяченому їх збагнути, зрозуміти
Тому я можу лише описати
Їх поведінку
В якої зовні проявлявся їх світогляд

Вони так по життю йшли обережно
Немов через потік переправлялися по льоду
І так трималися насторожі
Неначе ворог міг нагрянути ось-ось
Нехитрі, немов дерево просте
Трималися немов в гостях, благопристойно
Податливі, немов весняний лід
Чуйні, немов домівка, що чекає гостя
Та непроникні, немов грязьовий потік, що з гір іде

Самі вони незрозумілими хоч залишались
Усе неясне здатні були прояснити
І хоч самі в недіянні перебували
Інших до успіху активності всіляко спонукали

Твердо додержувалися закону Дао
І були стримані в бажаннях
Задовольняючись смиренно малим
Вони мирилися і з бідністю, нестатком
Але не прагнули створити і не створювали щось нове

16
У спокої у безсумнівному свідомість зберігаючи
Граничної я порожнечі досягаю
І так в мовчанні я спостерігаю
Як безліч явищ і речей в життя пориві розцвіли
Знов повертаються у свій початок поступово
У спокій і у порожнечу - доля всім повертатися незмінно

І кругообіг цього звершення одвічний
Даоси Сталості Законом називають
Просвітлення його пізнання означає
І нехтування ним до зла штовхає
Хто Сталість цю прийняв, той усвідомить
В законі цьому вираз справедливості Природи
Божественний закон, що він керує нашим світом -
Єдине, що ніколи знищенню не підлягає :
Без тіла, що приречено на смерть і тління
Свого подовжує Час Існування вічне Дао

17
Ні ніяк не гідний віри
Хто в народу вкрав довіру
За всіх гірше управляє
І його всі зневажають

Більший успіх буде в того
Страх хто викликає всього

Більш досягнення і зваги
Коли є любов, повага

Та найкращий лідер той
Про кого ніхто не знає
Про промови хто не дбає -
Коли він мети сягає
Люди дружно всі вважають
Ніби все само іде

18
Коли в собі втрачають люди Дао
Ззовні суспільство їм нав'язує закон і право
Коли по совісті людина жити не змогла
То перед нею постає цивільний і сімейний борг

І разом з принципами, що народжує зухвалий розум
Приходять швидко лицемірство і зневага

У тій сім'ї, де всі один одного ганять
Про борг частіше згадують в промовах
І де більше вимагають принциповість і лояльність?
У тій країні, що перебуває в смуті

19

Коли би не було ні вченості, ні знань
Щасливіші були би люди у сто крат
Коли би не майстри, що речі цінні творять
І не торговці, що бариш зірвати хочуть
Основи б не було для злочинів, обману
Коли б не правосуддя, не мораль
Та інші деякі обмеження, їх що не дуже люблять люди
Що всім держави влаштувати норовлять
Народ би повернувся до гармонії відносин у сім'ї

Все те, про що ці приклади говорять
Я можу висловити в єдиному повчанні :

Для мудрого - всього доречніше в житті є простота
Шматочка дерева, чи чистого сукна природність

Мудрець назавжди егоїзм відкинути повинен
Відмовитися він повинен від бажань і прагнень

20
І нині, також в будь-які часи
Від розуму мудрець пізнає горе
Чи від шанування до презирства є великий крок?
І між добром і злом велика чи видна різниця?
Боятися повинен той, хто викликає страх і роздратування

Один я серед свята неприкаяний блукаю
Розсіяно я враження вбираю
Як новонароджений, на світ я з подивом дивлюся
Перетину з людьми я не шукаю спілкування
Будинок де, в якому міг би заспокоєння знайти?
Як безнадійно не знаходжу я такого!
Пливу я безпорадно, ніби трісочка за течією...

Мати достаток - прагнення загальне
Один лише я залишився в стороні
Дурень! Не маю я досягнень очевидних
І всі бачать простака в мені
Інші про все свої мають думки
Впевнені в собі і сумніву не мають
І тільки я блукаю в повній темряві, у ночі
Безглуздий від народження! Невіглас!
Визначення зрозумілі всім - мені неясні
Блукаю, як уві сні, на дні життєвого я океану

Яскравими всі люди здібностями блищать
Прагнуть до мети і в справах успіху шукають
Лише один я без мети, ніби як хвиля
Даремний як вона
І гнана, немов вітром, що над морем свище
Звичайних справ людських не поділяю
І до грудей я Матері-Природи припадаю

21
Дао визначає межі Де
І сутність Де із Дао випливає
Саме ж це Дао загадку чудову представляє

Неясне і невизначене як безпосередня даність :

Ховаються в його туманній глибині всі образи речей
В його неясності зміст зберігається глибокий і таємний
У неуявній темряві його - зародки існування
Природи всій реальність потенційна
У ньому мерехтить

Від давнини і до сучасності, до наших днів
Не припиняються старання
Дати найвиразне йому ім'я -
Що б стало необхідним зручним засобом пізнання
Початку всіх речей

22
Збиткове у собі поліпшення зародок зберігає
Приречене криве із часом рівним стати
Наповнювати тільки можна щось пусте
А щось старе несе поновлення можливість
Те, що в нестачі, того шанси є придбання
Чого є надлишок - того скоріше втрата

Єдині протиріччя -
Уявлення оце
Мудрець приймає, як модель для поведінки
Себе не виставляє він - але він видний
Своє не затверджує - і значить прав
Не хвалиться собою - але шлях його завидний іншим
І владою не надимається, її прийнявши
Він не змагається ні з ким - і саме в цьому
Причина полягає, що суперників немає гідних йому

То чи не вірний стародавній вислів :
"Збиткове береже, тримає досконалого зародок"?
Прийми рух в якості чудовій :
Повернення до досконалості
Прийми, як дива швидкоплинний дотик

23
Ранковий шторм триватиме недовго
І сильний дощ припиниться скоріше -
Свою Природа не затягує розмову
І тим більше людині
Яка зрівнятися і не намагається з Природой
Їй бажано слова в промовах берегти
І говорити про важливе мало

Той, хто вважає, що життя - служіння Дао
Той впевнено стоїть на Шляху
І Шлях благоволить до нього
І той, хто вважає, що життя - служіння Де Чесноти
Той виразом її сам стане -
У відповідь він від життя зустріне радість
А той, хто бачить у житті тільки шлях втрат
Той сам у своїх втратах винен -
Й назавжди буде він приречений до втрат

Про ту людину, Дао Де хто обирає, і про ту, хто втрати, все одно
В минулому через століття сказано "По вірі буде кожному дано"

24

Підвівшись струнко - на носочках - чи простоїш стійко, довго
Розширяючи занадто - крок - далеко не втечеш
Виставляючись прилюдно- ти признання не знайдеш
Вихваляючи себе - слави ти хіба набудеш
Нападаючи зрадливо - успіху ти не досягнеш
Впавши в найзарозумілість - в лідери ти не потрапиш

Все живе на світі уникає зайвої для себе суєти
Якщо хочеш жити згідно Дао - уникай і ти

25
Із досконалої неперевершеної хаотичності Воно
Народжене перш ніж Земля і Небо -
Відчужено і так безмовно!
Перебуваючи самодостатньо і незмінно
І вічно перетворюючись, хоч не втрачаючи ніщо
У всі процеси проникаючи безмежно -
Воно народжує все інше

Я імені Його не знаю
І знаком "Дао" лише позначаю
А якщо змушений Йому дати ім'я -
Великим лише можу Його звати
Що значить це найменування?
Велике настільки, що усвідомлення вислизає, оминає :
Трохи, здається, схопиш - суть вже далеко
І повертає знову до нерозуміння

Так хіба може незначний суб'єкт пізнання
Намагатися те зрозуміти, що настільки нам здається неосяжним?

Так, Дао безмежно
І безмежна та законів влада, що із Дао випливають
І неосяжний світ речей, якими ці закони управляють -
І все ж до пізнання сильна не менше пристрасть
І Розум матеріальний світ пізнавати здатний
Серед Сил великих не останнє місце він займає :
І у речей пізнанні він закони Неба осягає
І з ними Дао зможе зрозуміти

Дерзає Розум повторювати із століття у століття в будь яку годину :
"Я - Бог, я - Цар, я - Всесвіт, я - Людина!"

26
Корінь важкий міцно тримає на землі рослину легку
Спокій її - гілочок хвилювання господар
І руху їх безпечного на вітрі

Коли мудрець в дорозі чудеса знаходить
Він від поклажі від своєї не відходить
І, як не зваблював би його прекрасний вид
Він, кинувши вантаж, вперед не побіжить

Так і країни володар повинен розуміти
Що підданих не варто зневажати :
У спокої народу корениться його влада
Від коренів у відриві - рух безглуздий
Піклуючись про себе - позбавляє будь-які досягнення він толку
А так, без толку метушачись, втратити недовго владу

27
Той кращий самий подорожній, хто слідів не залишає
Оратор кращий самий той, хто мову не пояснює свою
План досконалий самий той, зовсім якщо його немає
Коли мудрець з'єднує одне із іншим
Узи закріплює він не мотузкой
Але за років тисячу їх навіть не розв'яжеш
І якщо мудрий двері закриває
Засувів і замків він не вживає
Але можливості відкрити двері ті немає

Тому мудрець живе з відкритими дверима
І всіх довірою він зустрічає
І хто б ні стукав в двері - тут відмови не знайде :
Людина із бідою або із зневірою
Будь-які істоти або звірі -
Ніхто без допомоги звідси не піде

Тож він бажаючих охоче вчить
І сам отримає він радість від процесу -
Але не стане зв'язок закріплювати з учнем
Прихильностей він впливу уникає -
І учень, щоб просунути свої далі знання
Вчителю надто повагу не повинен надавати

Адже, без жодних сумнівів, знання -
Є джерело найбільших помилок, оман
Лише нам заблукалим істиною абсолютною визнати це варто!

28
Своє чоловіче усвідомлюючи єство
Жіночі якості в собі не забувай :
Долиною ти повинен стати поміж піками двома
І, перебуваючи в тіні обох
Світ в цілісності, як новонароджена дитина
Зумієш ти тоді сприймати

Усвідомлюючи існування світла
Про темряву не забувай
Будь-яке "так" має "ні"
Будь-яке твердження в собі приховує незгоду
"Інший кінець" у будь-якої палиці існує -
Ти сам таких контрастів протиріч зразок
Якщо завжди наявність усвідомлювати їх
То багатьох уникнути ти зможеш помилок -
Пізнанню твоєму тоді не буде меж, кордонів

Усвідомлюючи славу, не забувай приниження можливість
До смирення ти від гордині перевалом стань :
Те й інше - дві вершини, на яких встояти неможливо
Утримуючись між ними, збережеш ти гідну поведінку
Як деревина необроблена природним зможеш стати

Як дерева шматок, що на частини розщепивши, обробивши
І до застосування цей шматок придатним нам зробити можна
Так мудрий може застосувати
Розрізнення протиріч у роздумах і справах
Але насправді, те, що велике - одне ціле і одне єдине

І поділу воно, аналізу не підлягає

29
Наш світ прекрасний, як таємнича чаша
Вмістилище життя і долі наших
І він підкоренню непідвладний
Той, хто розраховує всім нашим світом володіти
І їм керувати за своїм бажанням
Завжди у підсумку приречений він буде на поразку

В постійній зміні світ перебуває
І від того керму не піддається
Той хто лідирує, почне сам підкорятися колись
Хто вільно дихає - той задихатися почне
Хто сильним був - слабким той може стати
Те, що будується сьогодні, те руйнуватись буде завтра -
Видобуток свій втратити приречений загарбник

І тому, що мудрець всім серцем це сприймає
У зайву самовпевненість він не впадає
Страстей і крайнощів розумно уникає

30
Коли мудрець володарю поради подає
Як Дао слідувати у процесі управління
Військової не схвалює він сили застосування -
Завжди насильство рикошетом б'є
Там, де пройшли війська, один бур'ян росте
І слідом за військовим підприємством
Приходять роки лих і негараздів

То ж хто є мудрий, той насильство, боротьбу
Завжди не по своїй волі обирає
І він лише тоді перемагає
Коли його до того змушує суперник
Досягши необхідного, він далі не іде
І перемігши, у самовдоволення він не впадає
Видобутку і вшанування він і слави уникає
Від свого успіху він владу більшу не придбає

А той, хто на перемозі пишно розквітає
Хто таким чином сил собі багато набуває -
Той одряхліє рано і помре
Кінець сумний цей невиконання законів Дао викликає

31
Зброя війни - яка зловісна це прикмета
Зброя народжує у людях ненависть і страх -
Асоціюється це з правою рукою
Той, хто Дао збагнув, ненавидить в руках тримати зброю

Рукою заспокійливою керувати лівою
Мудрець в дні миру государю дасть пораду
Але до правої вражаючей правиці
Звернеться володар в годину лиха
У мирний час ліве пошану набуває -
Почесним стане праве в передвістя війн
Так ліве нам про дні нагадує благії
А праве є для нас символ прогнозів хмурих

Зброя війни - яка зловісна це прикмета
І мудрий государ її підніме в час війни для перемоги
Тільки лише якщо у нього вибору немає
Він зберігає самовладання при цьому
І радості не отримує від перемог
Як може радувати нас причина безлічі смертей?
Той, хто радіє - розуміння не зустріне у людей

Коли парад своєї перемоги володар приймає
На фланзі правому він старших офіцерів виставляє
А зліва всі молодші за званням стоять
Розподілом почесних місць зловісний цей порядок
Нагадує скорботний ритуал :
Адже жертви війни лише скорботу і гіркоту викликають -
І переможці саме як у караулі похоронному стоять

32
Немов деревина, природно, цільно Дао
Неіменоване і на частини неподільне принципово
І це тому
Що навіть у найменшій у своїй прояві
Воно не перебуває по відношенню до цілого всього
В якомусь вкладенні або підпорядкуванні -
Собі самому рівно і велико

Коли б замість владик і інших усіляких влад
Подібний принцип міг би застосовуватися у людей суспільстві
Потреби би не виникло в примушенні :
Всі б ставилися до загальної до користі як до своєї
Знайшли б народи щастя в самоврядуванні
Не рис - росу медову люди би збирали із полів
Земля і Небо злилися би у захопленому поєднанні...
На жаль, хоч мрія ця прекрасна - але марна
Заведений інший порядок у людей

В основі цього безладу-порядку - поділ
І різних якостей розрізнення
І втілення цього процесу - імена
Все, що має на собі ім'я, воно визначення несе
Знаходиться до іншого в відношенні в якомусь -
Як між брусками дерева, з метою полірованими для прикраси
Тепер різницю поміж сутностями видно

Ім'я, так само як розрізнення
У повсякденному застосуванні зручно
І тим для практики важливо
Але є небезпека втратити з цим єдності світу відчуття
Тому корисно знати межу для винаходів нових слів :
Все те, що різне на словах - по суті є Одне

Біжать в ущелинах окремі річечки
Але якщо ти прослідкуєш їх до моря прагнення загальне
Ти зрозумієш, що немає на потоки поділу по суті
А є одна вода єдина
Так Дао у проявів міріадах
Єдиним залишається назавжди

33

Якщо струни таємні ти в душах чужих читаєш - ти розумний
Якщо сторони темні у серці розумієш своєму - духом ти просвітлений
Якщо ти смак перемоги над іншим зазнав - ти могутній герой
Але ти сильніший удвічі утричі
Якщо перемогу здійснити здобути
Ти можеш над ким? - Над собою

Якщо і собою, і справами своїми задоволений - ти багач
Але, маючи прагнення духу, ти наполегливий будеш
У досягненні успіхів більших нових

Якщо ти цілі свої не втрачаєш на довгому шляху
То і довго триватиме твоє життя
Якщо ти вмираєш, але не зникаєш у пам'яті -
Хай не тіло твоє - але дух збережеться в століттях

34
Річці, що розлилась від весняних вод, подібно Дао -
Немає ні кордонів та ні напрямків, та ні наліво, ні направо
Там міріади сутностей, навіть не знаючи про Дао існування
Всі з нього народжуються і знову повертаються до нього
Воно творить все суще на Землі, натомість не чекаючи нічого
Світ живить силою живлющою створіння
Нікого не примушуючи до себе у підпорядкуванні

Немає в нього власних прагнень і бажань
Як часто це пов'язано в свідомості суспільній
З нікчемністю того, чиє обличчя так нехитро
Але велике Дао, цілий світ в себе вбираючи
До себе без відмови знову всіх приймаючи
І все ж себе ні паном, ні великим не вважаючи -
Нам приклад істинної величі дає

35
Прикладу слідуючи Дао, лих уникаючи
Все вічно рухається в прагненні до спокою
Лише там, де чекає подорожнього їжа і радість
Він зупиниться мимоволі

Хоч Дао їжі із себе не представляє
На смак, на вигляд та на слух його не розпізнати
Але той, хто радість в ньому у житті зможе навчитися черпати
Воістину, його не вичерпає

36
Щоб щось стискати - розширювати це спочатку треба
Щоб щось послабити, помножити йому дай силу
Розквітнути дай тому, знищити що хочеш
І щедро ти даруй дарунок, щоб відняти -
Ось мудрість, за допомогою якої
Будь-яку силу слабкість може перемагати

Як рибі глибини води не треба залишати
Так і державі методи свої не варто людям відкривати

37
Одвічно Дао у недіянні перебуває
Хоч справ незроблених ніколи за собою нам не залишає
Коли правителі могли б поводитись так само

Світ сам, як повинно, став би розквітати

Але якщо би хтось такими змінами Природи був незадоволений
Ще б додаткові прагнення набув
Бажання ці треба б було негайно припиняти
І треба би було до простоти його природної взивати

Природа безіменна і бажаннями природність не страждає
І спокою від того безпристрасного для себе досягає
До спокою шлях весь полягає у відсутності бажань
Тоді порядок сам під Місяцем би встановився

38
Тим щире якості благі
Ніж проявити прагнуть менш себе вони
Тим вище якості, моральність
Чим менше суєти і намірів навмисних
І з цих виходячи міркувань
Ми можемо чесноти нам відомі порівняти

Носій Найвищої Де не виконує навмисно справ ніяких
Він, мети не маючи, в недіянні перебуває
І все ж необхідне він незробленим не залишає

За серця покликом діє Висока Гуманність -
І не за вдячність в розрахунку на людську

Справа "високої справедливості" сповнена прагнення лихого
Поставити все так, щоб тільки їй підходило відповідало

Висока "пристойність" всю діяльність в рамки ритуалів заганяє
І примушує тих, хто добровільно не дотримується ритуалу

Отже, ми бачимо, що з втратою Дао залишається Де
З втратою Де надія залишається на гуманність
З втратою милосердя ще законності дотримуються всюди
З втратою і закону залишається тільки церемоніальність

А ритуал - він віри вже порожня оболонка :
Коли вироджується Ідея у квіточки
Невігластва і дурості зародження у ньому
І смути близької знак відкриття

Тому мудрець не оболонку вибирає - зміст
І не квіточки, а плоди воліє

39
Все, що давно існує, те до цілісності прагне :
Прагне небо чистим і прозорим стати
Земля стабільністю своєю, твердістю пишається
Вода тече, струмує і заповнює артерії річок
І не втомлюється все живе народжувати нові покоління

Володар також цілісність держави зберігає
Тим, що приклад якостей високих особистих підданим являє

Втрата цілісності завжди веде до небезпеки :
Так грозова хмара немов на шматки небо рве
І може земля бути розколотою землетрусом

Пусте русло річки, висохши, в пустелі пропаде
І вид будь-який зникне живий
Якщо життя не дасть наступним поколінням

Коли государ моральної висоти народу не являє
Його правління знаходиться в повалення небезпеці
Адже низьке завжди високого опора є
Народ будь-яку владу
Підтримкою зміцнює своєю
Повинен мати він підстави для поваги

Коли володар себе "нікчемним" і "убогим" називає
Можливо, таким чином він передбачає
Підтримку і співчуття у підданих здобути
Однак це хибний шлях, яким він швидше досягає
Небезпеки свою гідність втратити в очах народу

Подумай - якщо колісницю розібрати
Деталей купу неможливо застосовувати :
Корисна всяка річ у цілісності своєї
І з правильним співвідношенням частин
Тому, хоча не варто в зарозумілості капкан впадати
Свою особу дорогоцінною яшмой вважати
Однак і що бруківка ти не слід гадати

40
Дао рух - від заперечення
У слабкості - двигун циклу обертання
Із буття - всіх речей породження
А самого буття поява -
З заперечення існування

41
Мудрець, дізнавшись про Дао
Його наполегливо втілювати намагається
Звичайна людина то запалюється ентузіазмом, то кидає
Дурень глузуванням Дао піддає -
Але, втім, без глузування Дао не було б собою, безперечно

Не дарма ж кажуть, що на дивака освічений занадто схожий
Хто бачить ясний шлях - той виглядає, ніби заблукав
Той, хто досяг висот духовних - немов опустився
А високої чистоти людина - як розбещений в очах людей
Таких прикладів можна привести багато :
Граничного велика кількість мимоволі в людях почуття нестачі викликає -
Як часто у обличчі вищої чесноти підозрюють обман!
В мінливості світу важко істину знайти надійну

Велике за звичайні межі усвідомлення виходить :
Кути Великого Квадрата вказати неможливо
Великий Дар чекати довго доведеться
І недоступно слуху те звучання, що занадто сильне
Великий образ Дао чіткого визначення не має
Він безіменний і прихований від очей -
І все ж Дао і початки в світі усі творить
І всі процеси в ньому до завершення призводить

42
Єдино Дао - в ньому є підстава

Єдності усього світу
При розгляді найближчому у єдності у кожної у речі
Знаходимо два устремління, що одне інше виключає
Дві якості полярні що одна в одну постійно переходять
І, значить, третя сила є, що виробляє перетворення оце
Дихання усього світу сущого ця трійка визначає
І всіх речей утворення, освіту
Будь-яка сутність Інь і Ян в собі несе -
За допомогою Ці сили життя
Створюється гармонія їх поєднання

Всі люди, що нещастя і нужду переживають
Здаватися щасливими хоч в очах інших намагаються бажають
Не люблять називатися невдахами
А можновладці, що і удачею, і багатством володіють
Себе "убогими" і "сірими" навмисне називають

Так, що принижено, піднятися нагору прагне
Піднесене ж прагне до самоприниження, чи то до низу
Той, хто насильством силою становища високого досяг
Насильства він боїться по відношенню до себе
Уроки чийогось життя що іноді такі суворі
Багато чому іноді когось навчать -
І "те ж саме світ від мене як у відповідь отримає одержить"
Сіль мого вчення - у відображенні

43
Поступливе - долає твердість
А те, що у собі не має речовини -
У простору відсутність проникає
Мудрець, який це розуміє
З недіяння витягує корисність
Знання - із вчення, що не одягнене в слова
Але у світі рідко хто принцип цей за істину приймає

44
Ім'я або життя, на твою думку що до тіла ближче?
Життя або маєток - для тебе що дорожче?
Чи не правда, що іноді придбання
Важче, ніж втрату пережити подолати?
Чим більше буде слава чи скарбниця
Тим більше незабаром буде втрата
Чим більше почуттів повне життя
Тим важче тут чекатиме розплата
Тож лише той, дотримується хто міри
Сорому і бід успішно уникає
Життя своє продовжує надовго

45
Здається хибним бездоганної обличчя досконалості у межі
Змикається у межі з порожнечею велика невичерпна повнота
Здаються вироби великого мистецтва незграбними неміцними простими
І невиразна мова, якої прагнуть бути максимально точними влучні слова
І істини великої краса - у парадоксах

Відомо, що узимку рух перемагає холод
А спокоєм приборкують знімають зайвий жар
Коли нам світ заплутану хвилюючу глибоку пропонує таємницю
Спокій і ясність думки її розумінню нам сприятимуть завжди

46
Якщо Дао впроваджувати у державі прагнуть -
Мирно коні добривом удобрюють поля
Якщо Дао і в душі і в усій країні забувають -
Під вершниками що забули Дао скакуни бойові вулицями мчать

Ще небезпечніші страшніші ніж стихійне лихо
Безмежні пристрасті
Жага більше, більше мати, руйнівна більше збитку, втрати
Той гірше бурі, міри хто не знає у бажаннях
Вічно щаслива та лише людина, яка не шукає дохід
Понад потреб їй необхідних

47
Далеко не обов'язково йти, щоб світ пізнати
Хто далі ходить - менше знає
Мудрець, не дивлячись з вікна, Шлях Неба осягає
Йому не потрібен зовнішнього вигляд
Щоб правильне знаходити ім'я
Все необхідне здійснює він у досконалому недіянні

48
Той набуває збільшує знання запас - хто вчиться
Хто Дао слідує, той усвідомлене втрачає кожен день
Поки у діях необхідність не почне зникати -
Так мудрий досконалого недіяння для себе досягає
Незробленим нічого справжнє недіяння не залишає
Бездіяльний - ненав'язливо світ зовнішній перемагає
Але без толку намагатися свою найнепохитну волю світу нав'язати

49
У мудрого в душі не знайдеться незмінних рис -
Збагачує він душу в спілкуванні з усіма, душа до кого доторкнеться

Він добрих всіх незмінно добротою зустрічає
Але на зло він добротою теж відповідає -
Так удосконалює в собі він доброту
Тим, хто довіри заслуговує, він вірить
Але і нещирих він довірой зустрічає -
Так удосконалює душі він чистоту

Із душ людських він то коштовності чи то сміття збирає
Не розділяючи добро і зло
Він як дитина світ сприймає
Він не засуджуючи і не вибираючи
Все разом у своєму серці в Де переплавляє

50
Ми в світ виходимо при нашому народженні
А в смерті повертаємось назад
Із десяти людей три тільки - у порі цвітіння
Ще три вже у кінці шляху стоять
А решта, перебуваючи в життєвому у русі
Лише прискорюють наближення своєї смерті
І це чому? Занадто хочуть жити

Однак кажуть люди
Що остаточне сягнення життя

Тому, хто осяг, уникнути дозволить
І хижаків і нападів і зброї ворогів
Для пазурів тигрових, носорога рога
Відсутнє зовсім місце прикладання дотику на його тілі
І нападаючому нікуди клинок втикати
Для смерті входження немає жодної основи

51
Породжувати речі всі не втомлюється Дао
Суть Де його у тому полягає, щоби дати
Їм харчування, виховання всім
В матеріальності - усіх речей основа формування
В умовах розвитку - можливість досконалості сягання
.
Отож наш світ готовий слідувати Дао
І будь-який прояв Де повагу викликає мимовільну -
Не з примусу або наказом
А тому, що природний хід речей такий
Адже все, що на Землі породжує Велике Дао
Воно, Де слідуючи, опікує плекає
Виховує і вигодовує втішає
І від ворогів надійно захищає

Створювати усе, не володіючи
Творити, але створеним ніколи не пишатися
Не панувати, Піднебесною хоч управляючи -
Ось принципи, що їх дотримуватися повинен
Той, хто до Де Чесноти прагне

52
Мають походження своє всі речі на Землі
Яке ми можемо причиною вважати
Причини зрозумівши, треба в наслідках їх прояви знайти
Пізнавши наслідки, не слід причини забувати -
Тоді завжди уникнути ти зможеш небезпек

Всі знають, що наприклад, охолоджуючи почуття
Та закриваючи від зовнішнього світу двері
Людина проживе без труднощів усе життя
Якщо ж емоціям і почуттям давати волю
І брати на себе відповідальність, і в турботах клопотати
Тоді від проблем ніщо тебе до смерті не врятує

Допоможе ясність думки деталі непомітні помічати
Маючи силу думки, вислизаюче утримати ти зможеш
Пізнаючи природу, світло розуму використовуй -
Собі повернеш ти ясність розуміння
Єдності усього світу і частин його взаємовпливу
І ні собі, ні людям заподіяти не зможеш шкоди
Ось це саме "Сталості дотримуватися" і називають

53
Прагнення до знань до Шляху до Великого веде
Хто тільки на нього вступив, той шляху вже свого не втратить
Боятися той тільки може, сам хто зверне зійде з дороги -
Шлях Дао рівний і широкий, і веде він прямо, не петляє
Але Людина часто стежечки вузькі воліє

Володарі в розкішних у приміщеннях

У марнославстві своєму не помічають
Що бур'яном поля в країні їх повсюди заростають
І людям хліба борошна не вистачає
Обвішані прикрасами тільки й накопичують багатства
Загрузли в різноманітних пересиченнях
Вони недарма огиду викликають :
Хвальками їх грабіжниками називають -
Така хамська поведінка суперечить Дао

54
Зламати огорожі, що століттями будують, ох нелегко
Від звичкою укріплених зв'язків втекти ох важко -
Шанують, зміцнюючи традиції, нащадки предків
Воістину, той Де реальною повинен володіти
Хто удосконалювати намагається себе
Надлишок Де той буде мати, хто удосконалює свою сім'ю
Хто покращує місто своє, Де сильну той повинен мати
Де плідна у того, хто з нею творить всю свою країну
До Де загальної той прагне, хто весь світ насправді ризикує виправляти

Лише коли ти спробуєш покращувати щось, своїм коханням обійняти
Об'єкт турботи в повній мірі зможеш ти пізнати

Прагнучи до своєї межі - з пристрастю в себе заглянеш
Будуючи сімейний ідеал, сім'ю побачиш ти у новому у світлі
Силкуючись своє місто чи країну виправляти
В них розбиратися ти краще станеш
Поліпшити бажаючи Людини світ, ти все пізнаєш на планеті

Лише тому я знаю суть нашого усього світу
Що сам пройшов весь шлях цей Дао Де здобув освіту

55
Хто Де досяг - новонародженому той подібний
Дитину світ завжди благословляє
Її і хижий звір, і птах по волі інстинктивно зберігає -
Хоч і мала слабка, авжеж гранично життєздатна
Дитина цілісності приклад нам являє
Ще таїнства злягання з'єднання статей не знаючи
Весь день шумить, не відаючи знемоги -
Вона зі світом у гармонії перебуває

Для мудрого Гармонія - є Сталості дотримання
А Сталості пізнання - Просвітлення є, означає
Життя, повне турбот пригод
До успіхів і до збагачення звичайних прагнень
Щастя миттєвості дає
Але воно спричинює собою витрату енергії життєвої що зайва
Хоч шлях цей непоганий, все ж ніякого відношення до Дао він не має
Цвітіння що бурхливе та розкішне швидко до в'янення веде
Смерті прискорює наближення невиконання Дао

56
Хто знає - той не прагне пояснити
Пояснює хто - сам не в змозі розуміти

Коли зумієш остудити почуття
І перед світом зовнішнім всі двері зачинити
І від усіх звільнитися уподобань

І різкість притупити відчуттів
І замість спалахів життя рівного сяйва домогтися
І придушити мислення пустого метушіння -
Ти таємничого досягнеш єднання зі світом

Мудрець, який його досяг, нікому ані ворог, ані друг
Ні з чим не близький і нічого він не відкидає
Не робить він добра не заподіює він зла
Байдужий на прославлення і також до презирства
До втрати і придбання матеріальних благ
І ставиться з повагою весь світ тому до нього

57
Країною зазвичай з допомогою встановлених порядків керувати
Допоможе нестандартність у війні перемагати
Але той зможе світом цілим володіти
Лише хто у недіянні перебуває

Дійсно, що множення усяких заборон
Зазвичай до зростання бідності веде
Чим влада силою суворіше заборони охороняє
Тим більше через це чисельність зброї накопичується зростає
І смуту у державі наближає
Освіта тягне за собою
Появу небезпечних нововведень
І чим складніше безліч постанов законів
Тим витонченішою і хитрішою злочинність як контраст розквітне

Правитель мудрий ось чому вважає
Що якщо він рухів різких уникає
Усе стане само змінюватись оптимально
Всі перекоси схильні самі виправлятись
Коли свій спокій носій влади зберігає
Більше можливостей збагачуватися у людей
Коли держава їм ніяк не заважає
Коли пригнічує бажання пристрасті що зайві государ
Народ повертається до, отримує природності здорової великий дар

58
При владі м'якої та й щиросерді громадяни
А строгості їх змушують викручуватись у віроломстві
Щастя зароджуватися у нещасті починає
Ховає успіх чи удача у собі коріння лих майбутніх -
До чого колообіг цей веде їх нескінченний?
Все правильне та вірне перекручуватись стане неминуче
Приречене все добре перетворюватись у прокляття
І людські помилки омани чи обмани вічні

Тому правитель мудрий - твердий він, але не жорстокий
Прямий і щирий, але слабкості людськіЇ розуміє
Дотримуючись моральності, він від нетерпимості далекий
Цілеспрямований, але мети не будь-якою він ціною досягає
І світло знань його ні в якому випадку не засліплює і не збиває з пантелику

59
Щоби людьми у згоді із законами Природи управляти
Правитель стриманість повинен в своїх вчинках проявляти
Появу наслідків що суперечливі передбачаючи
І намагаючись тих уникнути, що негативні

Він Де свою повинен множити всіляко
Тоді і його намірам не стане виникати опір
Та влада зовнішніх обмежень гальм не матиме
Яка дотримуватись розсудливої поміркованості здатна

Подібність є у держави з материнством :
Людей розрізнених у ціле скріплює своєю єдністю
Мета - продовжувати існування роду
Коли володар це розуміє
Відповідальність материнську згідно Де на плечі згоден він приймати -
Тоді міцну основу і коріння сильні має його влада
Подовжити світу життя він зможе і майбутнє прозрівати

60
Із рибки дрібної смачних страв приготування
Праці великої варто і терпіння -
І те ж справедливо по відношенню до державного до управління
Коли володар прагне в управлінні дотримуватись Дао
То духи поспіху і нетерпіння і до дрібниць зневаги
Йому у справах перешкодити не зможуть
І сам він підданим шкоди не буде завдавати -
Їх Де зіллються у взаємному у множенні, збагачуючи всіх

61
Відомо, "всі дороги в Рим ведуть" :
Велике місце зосередження - держава
Так само як у річці течії збираються струмків маленьких незліченних
І води їх єдиним цілим в океан ідуть
Так і людей прагнення різноманітні
Знайшовши центр об'єднання у державі
Створюють тим самим організм єдиний

Держава, як дружина, пасивністю доречна цінна :
Впливи уваги зовнішні сприймаючи
Покірністю ініціативність чоловічу підкоряючи
Пасивністю активність поглинаючи -
Завжди в змаганні перемоги домагається вона слабка

Державі що велика по відношенню до неспокійного маленького сусіда
Досить бути пасивною
Щоби поглинути сусіда непомітно
Коли ж мала держава поступається великій
Поглинути себе пасивно дозволяє
Вона отримує при цьому
Можливість до старих ресурсів нові приєднати
Так все одно держава що ще більша в результаті виникає

Шанси нові об'єднання усім дає :
Країна що велика більше підданих для себе набуває
А маленької країни люди
Отримують можливості, що раніше були невідомі
І так обидві те, до чого прагнули, знаходять
Поступливість - до Величі веде

62
Явищ таємну суть нам Дао представляє -
Добра Чесноти скарб, що в Ні-Добрі опору має

Хто б оцінив добрі слова

І благородство справ прекрасних
Коли би в якості контрасту
В собі самому не знав зла?
За виїздом розкішним із палацу
Чиновників спостерігаючи сановних
Чи ми не краще б оцінили мудреця
Що, скромно сидячи, спокійно осягає Дао?

Чи не тому так Дао шанували стародавні
Що міру цінності вони знаходили у ньому справжню?
Багатства сан не прагнучи нізащо купувати
Вони свою недосконалість усвідомлювали добре
І без насильства намагалися її долати -
У Піднебесній саме тим вивищували Дао

63
Діяльності відсутність бережи, вважаючи за краще спокій
Відчуй заняття смак, позбавленого смаку
Знайди у небагатому багато, вважаючи мале великим
І Де безтурботною відповідай на гнівні адресовані тобі прокльони
Берися за важке, поки воно в зародку
Від паростків ще крихітних - почни велике
Адже складні проблеми виникають з дріб'язкових
Складається великий шлях з маленьких кроків

Мудрець великих планів для себе не має
Тому він здійснює якраз велике
Той швидше підведе, береться хто за справи легко
Хто бачить тільки легкий шлях, той труднощі знайде -
Але мудрець від будь-яких завдань каверз завжди чекає
Тому він нерозв'язних для себе проблем не зустрічає

64
Тим опанувати просто, що без руху, нерухомо
А тим, що не визначилось - тим розпорядитись легко
Неважко в пил розтерти те, що крихке неміцно
Розпилиться дрібне успішно швидко
Працюй із тим, що навіть ще з'явитися не встигло
Раніше ти наводь порядок, привид смути ніж побачити вдається
Із жолудя дуб виростає в два обхвату товщиною
Велика вежа з купки починається землі
І шлях довжиною у багато сотень лі
Бере початок під твоєю власною ногою

Справу псує активний, той хто стяжає - той втрачає
Поспішний - на краю успіху поразку зустрічає
Мудрець не діє, тому не терпить він невдачі
Не маючи, не втрачає, не рветься багатішим стати
В кінці роботи, як і на початку, обережність проявляє
І тому він завершує успішно свою справу
Бажає мудрий небажання
Цінує те, що більшість не цінує
Вивчає те, що вище розуміння
До того повертається, що залишають люди без уваги
Підтримуючи все мимовільне єство всіх речей
У той же час не сміє він на них впливати

65
Ті давні, що Дао опановували досконало

Намагалися захищати простих людей
Від знання про дії влади -
У невіданні про методи правління свій народ розумно залишали
Адже часто розоряється країна
Коли народ у ній про владу знає все чи занадто і багато
І саме навпаки, у благополуччі перебуває та держава
Без гласності без зайвої яка управляється чи таємницями керується яка

Правитель, що закономірність розуміє цю
До справи нам розумного підходу проявляє приклад
Щоб цей успішно застосовувати ідеал
Потрібна Де висока, нею необхідно володіти
Де представляє здатність мислити і глибоко і широко
Її носій у всьому зможе протилежність прозрівати
І тому зможе речі всі до єдності і згоди повертати

66
Здатні річки моря долин господарями бути
Лише тому, що вниз додолу намагаються стікати

Хто хоче посаду високу зайняти
Тому мова з народом знизу вгору потрібна
А той, хто хоче за всіх першим бути
Ззаду повинен виразно встати
Коли мудра людина так само надходить
Потрапивши вгору високо наверх
Вона людина ця собою жодному обузи тягаря не представляє
І, навіть попереду всіх опинившись
Не стає на шляху перешкодой нікому
Її вперед охоче люди висувають
І в неприємностях не звинувачують своїх
Ні з ким не бореться мудрець, тому немає
Гідних конкурентів йому в його краї

67
Відношення ніяке вічно чи назавжди
Все, що для порівняння має міру
Вимірювання значення із часом витрачає і втрачає
І з мірою відношення змінює раптово чи то ні на протилежне :
Що було менше, стане більше
А велике - зменшує години час
Ось тому велич Дао непохитна
Ніщо тому що з нею у реальному у світі незрівнянно

Але для мене все ж три речі особливо цінні :
Самовідданість в любові, що дає мужність
Немарнотратство ані в чому, що до щедрості веде
І скромність, що приносить підвладної країни владі повагу -
Гармонію створює баланс протиріч
Хто до щедрості чи до хоробрості зміщує баланс
Чи в насолоді перемогою забуває залишає скромність
Того смерть чекає неминуче
Любов завжди у бою перемогу принесе
І в обороні неприступно захищає
Того, хто любить - Небо береже охороняє

68
Досвідчений воїн не рветься до бою
Грозний боєць над собою не втратить контролю

Розумний стратег в поєдинок не вступить на полі
Лідер великий, під час випробувань бажаючи людей підпорядкувати своїй волі
Ніколи не зупиниться перед приниженням своїм
Це є Талант перемагати без насильства
Це є Мистецтво без зусилля управляти
Як з Небом і як з Досвідом безцінним давнини життя з'єднати

69
Каже війни мистецтво : "Зберігай можливість руху" :
Чим, стоячи, "гостей приймати", краще бути "гостем"
Чим явно рухатись вперед, корисніше приховано потайно відступити
Пересувай війська, приховуючи їх переміщення
Готуйся, але не проявляй приготування
І в порожнечу ворога примусь удари наносити -
Все це засоби не борючись як перемогти

Але немає небезпечніше нічого ворога слабкого :
Коли легка здається перемога
Легко ти правила що необхідні забуваєш -
І те, що цінуєш, іноді втрачаєш

Коли зійдуться армії, і битва закипить
Той, хто про це шкодує, переможе ворога за мить

70
Мені здається, що я говорю так просто, і мої прагнення ясні -
Але не зустрічаю розуміння я ні в кого
Проблема в тому
Що мови справи - лише зовнішні свідомості прояви
Витоки їх - рухи душі що недосяжні невимовні
Те, що ніхто не в силах в іншому безпосередньо зрозуміти

Нам унікальність ціну піднімає
Вона ж і труднощі у спілкування нам привносить -
І мудрий марно у себе коштовності у серці носить
На жаль, люди у інших грубий одяг тільки помічають

71
Знати про незнання своє - досягнення велике
Не знати межі чи обмеження знання - біда пізнання
Порозуміння від біди страждання призводить зменшення від неї шкоди :
Мудрець усвідомлює походження можливих помилок
І тому в помилки не потрапляє не впаде ніколи

72
Коли примушують народ насильством до покори
Примушенням зазвичай навпаки реакцію зворотну викликають :
Люди за пригнічення віддячують презирством
Коли ж таки тримається правління не на страху
Воно справді величі досягає
Правитель мудрий, силу влади розуміючи
Її демонстративно напоказ ніколи не використовує не проявляє
Схиляння він не жадає, самоповагу зберігаючи -
Воліє мішурі він ефективність

73
Не знаючий страху, що діяти сміє
Себе як і інших на смерть прирікає
А лагідний скромний, хто страху не знає

Інших, себе врятувати зуміє

Обома рухають два прагнення благі
Але Небес не зрозуміти переваги :
Добро чи зло, що може трапитись у результаті
Не вирішиться передбачити мудрець ніколи

Доля сміливців без боротьби перемагає
Без заклику приходить і без слів відповідає
Розкинуті рідкісні сітки без плану -
Ніхто не мине їх ніяким обманом

74
Не варто людей страхом смерті лякати :
Безглуздо намагатися народ безстрашний настрахати
А якщо населення смерті боїться
Але хтось закон все ж порушити прагне
То щоб поваги людей не згубити
Та здійснювати доведеться загрозу
Порушників хутко хапати вбивати -
А чи справді ти зважитися на це зможеш?

Є Той, хто рішення завжди приймає -
Виносить вирок Він свій споконвіку
І сам призводить його виконання
Самозванцю сокиру не варто хапати
За Майстра Смерті намагаючись рубати -
Своїм зашкодити рукам лише він ризикує

75
Через грабіжницькі податки люди голодують
А впертість в управлінні заворушення повстання викликає :
Коли народу нічого втрачати
То не бояться люди згинути вмирати
Адже все одно життя їх влади пожирають

Коли життя своє правитель дуже високо цінує
Він його ціну об'єктивно зменшує і якість він його зіпсує
І лише той, хто щиро нехтує собою
Життю надати здатний цінність у цілому

76
Поки живе, слабка людина
Вона податлива, м'яка, вразлива -
Та стане ніжна вся тканина
Суха тверда, коли помре

Всі істоти до одного і того ж йдуть :
Гнучкі слабкі життя почнуть -
Закінчить шлях сухий кістяк
Так ніжність - атрибут життя
Твердість суха - то смерті знак

Силу тупу ганьба чекає
На міцний дуб готова є сокира
Що потужно, твердо - то донизу йде
Слабкість гнучка - лише що зміцнюється що завжди зростає

77

Коли боєць натягує свій лук
Він верхній кінець лука тятивою пригинає
А нижній кут він відповідно піднімає
Чим надлишок сильніше тятиви він вибирає
Тим більше розмах руху рук -
І більше пружних дуг грізне зусилля
І так само Дао у бутті та небутті надходить :
Щоб ефективно світом управляти
Намагається Воно усякі надлишки збавляти
А недоліки заповнює доповнює виповнює Воно

Суперечать Дао лише звичаї людей
Що віднімають у того, хто слабше хто бідніше
А віддають тому, хто і без того багатий
Лише той, хто розуміння Дао має
Надлишком своїм той поділитися зі світом радий
Хоч допомоги мудрий ні від кого не чекає
Він не пишається і справу вчинену не надимає
І визнання отримати не прагне

78
Нема нічого що податливіше м'якше, ніж вода -
Але тверде перемогти завжди здатна вона :
Вплив не відштовхуючи будь який приймає
І силу без зусиль без сліду поглинає
Про те, що м'яке здатне твердість крутизну здолати
А слабкість силу може підкорити
Напевно, кожен в світі знає
Але мало хто на ділі застосовує це і вживає

І марно мудрий ненав'язливо повторює твердить
Що государ хороший лише той
На себе хто ганьбу країни, не здригнувшись без вагань приймає
І всі нещастя хто держави на себе бере -
Істини парадоксальність як брехню сприймають

79
Коли вгамовувати приборкувати притлумлювати доводиться обурення своє
То все одно в душі образа залишається, у душу закрадеться
І злом вона колись несвоєчасно неминуче обернеться -
Немає блага в тому, щоб людей примушувати до смирення

Обов'язки на себе мудрий воліє згідно Дао брати
Дотримання чужих обов'язків ніж вимагати
І Де носій вважає головним угоди виконання
Де інший прагне тільки отримувати прибуток і бажано щоб без чекання

Дао неупереджено, улюбленців серед людей не виділяє -
Доля благоволить тому, хто борг виконує свій і не виляє

80
Про маленьку країну мій сон
Один одному радий у ній
Задоволені всім
Смерть не личить усім
Їм не треба далеких країн

Щоб не заздрити все у них є
Хоч знаряддя без користі їм

Плавати є човни
В колісницях вони
Не бажають у подорож йти
Хоч і зброя для спокою є
Нема прагнення завоювань
Кожен винаход лінь
Мудреців поколінь
Повернули знов звичай батьків

Проста їх їжа би солодкою мені була
Красивим би мені здавався домотканий одяг їх
Життя в будинках їх і легке і спокійне
А звичаї такі прекрасні

Нехай би до країни до сусідній був би тільки крок
І я би чути міг звідти гавкіт собак
Я жив би із людьми чужими не спілкуючись багато років
До смерті нікуди не повертаючись і нікуди не йдучи

81
Мова правдива вірна красивою ніколи не буває
Красиве слово нас не переконує не запевняє

Гідність себе не в суперечках палких висловлює чи виявляє
Хто сперечається - той істиною, навпаки, не володіє, глузду той глибокого не має

Пізнання істини - не є освіта
А сума відомостей - ще не знання

Збирає тупо хто знання, той розуму не проявляє
Мудрець, чим більше віддає, тим більше він придбає

Як Дао Неба - життя давати світу, не приносячи шкоди і втрати
Так Дао мудрого - творити і ніколи не вступати у дебати